

«ΑΕΙΦΟΡΑ ΣΧΟΛΕΙΑ»: ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

Ιωάννα Παπαϊωάννου¹, Ιωάννης Βλάχος¹,
Κων/να Παπασωτηροπούλου², Ελένη Αντωνοκοπούλου²

¹Υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας

²Υπεύθυνες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας

¹ e-mail: envir-edu@dide.ach.sch.gr

² e-mail: ecoea@dipe.ach.sch.gr

Περίληψη

Τα «ΑΕΙΦΟΡΑ ΣΧΟΛΕΙΑ» είναι μια στρατηγική για την ανανέωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας που μέσα από προγραμματισμένες επεμβάσεις-παρεμβάσεις και δράσεις τα σχολεία αναπτύσσουν πολιτικές και πρακτικές προς την κατεύθυνση της αειφορίας. Βασισμένη στην Εκπαίδευση για τη Αειφορία είναι η προσπάθεια των Τμημάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Αχαΐας σε συνεργασία με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας, για τη δημιουργία του δικτύου «ΑΕΙΦΟΡΑ ΣΧΟΛΕΙΑ». Το δίκτυο ιδρύθηκε το 2007 και λειτούργησε πρώτη φορά τη σχολική χρονιά 2007-8. Συμμετέχουν σε αυτό πιλοτικά 10 σχολεία του Νομού Αχαΐας. Η εμπλοκή των 10 σχολικών μονάδων στο δίκτυο «ΑΕΙΦΟΡΑ ΣΧΟΛΕΙΑ» ελπίζουμε να τα οδηγήσει να επιτύχουν οικονομικά, εκπαιδευτικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη. Ελπίζουμε ότι η αξιολόγηση του εγχειρήματος θα καταδείξει τα θετικά αποτελέσματα που αναμένουμε.

“SUSTAINABLE SCHOOLS” : The example of Achaia Prefecture

Ioanna Papaioannou¹, Ioannis Blaxos¹,
Kon/na Papatotriopoulou², Eleni Antonakopoulou²

¹Department of Environmental Education - Secondary Education - Achaia Prefecture

² Department of Environmental Education - Primary Education - Achaia Prefecture

Abstract

"SUSTAINABLE SCHOOLS" is a strategy for the renewal of the educational process. Through programmed interventions and actions schools develop policies and practices to the direction of sustainability. This effort, of the Departments of Environmental Education (Primary and Secondary Education of Prefecture of Achaia) in collaboration with the Development Enterprise of Achaia Prefecture (NEA), is based on the Education for Sustainable Development with intent to create a network "SUSTAINABLE SCHOOLS". The network was founded in 2007 and functioned for the first time the school year 2007-8 with the participation of 10 schools of Achaia Prefecture. The participation of the 10 schools will lead them to achieve economical, educational, environmental and social profits. We hope that the evaluation of the undertaking will show us, the positive results we are expecting.

1. Η εκπαίδευση για την αειφορία

Για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης μεταξύ των άλλων θεωρήθηκε αναγκαία και η συμβολή της εκπαίδευσης. Στην έκθεση Brundtland τονίζεται η ανάγκη να συμβάλει η τυπική, όσο και η άτυπη εκπαίδευση, στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης.

«Η αειφόρος ανάπτυξη, ως στόχος, δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσω τεχνολογικών επιτευγμάτων, επιστημονικών ερευνών ή κυβερνητικών υποδείξεων. Είναι ένας στόχος που απαιτεί συναίνεση όλης της κοινωνίας, και η συναίνεση αυτή μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της εκπαίδευσης». (Unesco, 2002, “Education for sustainability”).

Η Εκπαίδευση για την αειφορία είναι η εκπαίδευση για τις αξίες επικεντρωμένη στο σεβασμό: σεβασμό για τους άλλους, συμπεριλαμβανομένων των σημερινών και μελλοντικών γενιών, σεβασμό για τη διαφορετικότητα και την ποικιλομορφία, σεβασμό για το περιβάλλον και τους πόρους του πλανήτη που κατοικούμε. (Σχήμα 1)

Η εκπαίδευση για την αειφορία:

- *Εξετάζει τα ζητήματα που συνδέονται με τις αλληλεπιδράσεις και τις αλληλεξαρτήσεις του τρίπτυχου «άνθρωπος- κοινωνία – φύση» (Sauve, 1994).*
- *Μετατοπίζει το κέντρο βάρους από τη φύση στην κοινωνία, από οικολογικές προσεγγίσεις σε κοινωνικο-πολιτικές, από προσωπικές διεκδικήσεις σε συλλογικές, από ποσοτικές αντιλήψεις σε ποιοτικές (Φλογαΐτη, 2006).*
- *Ενδιαφέρεται να διερευνήσει τους τρόπους με τους οποίους η ποιότητα ζωής, οι δημοκρατικές διαδικασίες και η κοινωνική δικαιοσύνη δομούνται, κατακτώνται και διατηρούνται σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα (Robottom, 2000).*

Σχήμα 1

Συγκροτεί ένα ποικίλο πεδίο στο οποίο δύσκολα αποδίδεται ένας συγκεκριμένος και ακριβής ορισμός. Πρόκειται για τη μετεξέλιξη ή τη νέα γενιά της περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και προκύπτει από τη σύνθεση της Π.Ε. με την έννοια και τις προτάσεις της αειφορίας.

Η Εκπαίδευση για την αειφορία βασίζεται σε αρχές και ιδέες που αποτελούν τη βάση της αειφορίας όπως ισότητα μεταξύ των γενεών, ισότητα των φύλων, κοινωνική ανοχή, καταπολέμηση της φτώχειας, προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, διατήρηση φυσικών πόρων, δικαιοσύνη και ειρήνη. Η συνδιάσκεψη του Ρίο κατέγραψε 27 αρχές της αειφορίας που μπορούν να βοηθήσουν τις κοινωνίες και την εκπαίδευση να προσδιορίσουν τη γνώση, τις δεξιότητες, τις αρχές και τις αξίες πάνω στις οποίες θα βασισθεί η Εκπαίδευση για την αειφορία ή θα επαναπροσδιοριστεί η υπάρχουσα εκπαίδευση στην κατεύθυνση της αειφορίας.

Η Εκπαίδευση για την αειφορία αναπτύσσει τη γνώση, τις δεξιότητες, τις αρχές και τις αξίες που θα ενθαρρύνουν τα άτομα να αποκτήσουν την υπευθυνότητα για τη δημιουργία ενός αειφόρου μέλλοντος. Τα χαρακτηριστικά της είναι η ολιστικότητα, η διεπιστημονικότητα και η διαθεματικότητα, η κριτική σκέψη, ο προσανατολισμός στις αξίες και ο τοπικός χαρακτήρας.

Στην Εκπαίδευση για την αειφορία δεν ενδιαφέρει η κατανόηση συγκεκριμένου σώματος γνώσης, ενδιαφέρει η δόμηση ενός ευρύτερου εννοιολογικού οικοδομήματος που εμπεριέχει πέραν της γνώσης, αξίες, στάσεις και συμπεριφορές, σκέψεις και συναισθήματα. (Παπαδημητρίου, 2005)

2. Αειφόρα σχολεία

Τα «ΑΕΙΦΟΡΑ ΣΧΟΛΕΙΑ» είναι μια στρατηγική για την ανανέωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας που μέσα από προγραμματισμένες επεμβάσεις-παρεμβάσεις και δράσεις τα σχολεία αναπτύσσουν πολιτικές και πρακτικές προς την κατεύθυνση της αειφορίας.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο ως αειφόρα σχολεία αναγνωρίζονται τα σχολεία που

- ❖ Ως χώροι διδασκαλίας και μάθησης βοηθούν τους μαθητές να κατανοήσουν τις επιπτώσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας στον πλανήτη
- ❖ Ως πρότυπα ορθής πρακτικής είναι χώροι όπου η αειφορική διαβίωση αποτελεί παράδειγμα τρόπου ζωής για τους νέους και την τοπική κοινωνία.

Το δίκτυο έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει τα σχολεία στο ταξίδι τους προς την αειφορία, να προσφέρει καθοδήγηση για την ενσωμάτωση των αρχών της αειφορίας στη καρδιά της σχολικής ζωής και να παγιώσει την έννοια της αειφορίας σε όλους τους τομείς της σχολικής κοινότητας (English National Curriculum, QCA, 1999).

Το φάσμα των θεμάτων που καλύπτει το αειφόρο σχολείο εκτείνεται από τομείς όπως νερό, απορρίμματα, ενέργεια, τρόφιμα κ.α και ευρύτερα θέματα όπως ποιότητα ζωής και παγκόσμια δικαιοσύνη. Μια κοινή ιδέα περνά από όλα αυτά τα ζητήματα: η ανάγκη για μια μακροπρόθεσμη κοινή προσέγγιση για την αντιμετώπιση των αναγκών μας τώρα και στο μέλλον.

Το εκπαιδευτικό σύστημα στο Ηνωμένο Βασίλειο έχει δεσμευτεί για την ενσωμάτωση της Εκπαίδευσης για την αειφορία στα σχολεία, στο αναλυτικό ωρολόγιο πρόγραμμα, στο πρόγραμμα σπουδών και την κοινότητα και συνεργάζεται με άλλους εταίρους και κρατικές υπηρεσίες προκειμένου να παρέχει τα απαραίτητα εργαλεία για την επίτευξη αυτού του στόχου. (DfES, 2007)

Το Εθνικό πλαίσιο για τα αειφόρα σχολεία εισάγει οκτώ πύλες (διατροφή, ενέργεια και νερό, μεταφορές, απορρίμματα, έδαφος και κτήρια, συμμετοχή, τοπική συνεργασία, παγκόσμια διάσταση) μέσω των οποίων τα σχολεία μπορούν να επιλέξουν για τα συμμετέχουν. Εστιάζει στους τρόπους με τους οποίους η αειφορία μπορεί να ενσωματωθεί στη εκπαιδευτική διαδικασία και παρέχει πρακτικές οδηγίες για να βοηθήσει τα σχολεία να οδηγηθούν στην αειφορία. Κάθε πύλη

μπορεί να προσεγγιστεί μεμονωμένα ή ως μέρος του σχεδίου δράσης ολόκληρου του σχολείου, αν και πολλές από τις πύλες είναι αλληλοσυνδεδεμένες και η ενασχόληση με μια πυροδοτεί το ενδιαφέρον για μια άλλη. Στόχος είναι μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που προσφέρει ευκαιρίες για βελτίωση της εκπαιδευτικής κοινότητας (περιβαλλοντική, οικονομική, κοινωνική και εκπαιδευτική) και ανάπτυξη σχέσεων με την τοπική κοινωνία.

(www.teachernet.gov.uk/sustainableschools)

Στην Αυστραλία, το δίκτυο αιεφόρα σχολεία (NSW) αποσκοπεί στην υποστήριξη των σχολείων, των εταίρων και της τοπικής κοινότητας για την υλοποίηση αυτού του θετικού περιβαλλοντικού οράματος, της αιεφορικής ανάπτυξης. Τα αιεφόρα σχολεία είναι ένας τρόπος ενσωμάτωσης της εκπαίδευσης για την αιεφορία σε όλες τις πτυχές του σχολείου. Υποστηρίζουν την επίτευξη μακροπρόθεσμων περιβαλλοντικών και εκπαιδευτικών στόχων μέσω βραχυπρόθεσμων δράσεων.

Ένα αιεφόρο σχολείο είναι κάτι περισσότερο από ένα σχολείο με ιεραρχημένες και καθορισμένες αρμοδιότητες.

- ❖ Εργάζεται προς την κατεύθυνση της αιεφορίας
- ❖ Προωθεί τις συνεργασίες
- ❖ Ενθαρρύνει τις τοπικές κοινωνίες να δεσμευτούν για την επίτευξη της αιεφόρου ανάπτυξης
- ❖ Ενσωματώνει την εκπαίδευση για την αιεφορία σε όλες τις πτυχές των δραστηριοτήτων των σχολείων (τάξη, κυλικείο, εργαστήρια, άθληση, μεταφορές από και προς το σχολείο..)

Τα σχολεία του δικτύου NSW (New South Wales Government Department of Education and training) (www.sustainableschools.nsw.edu.au) ενθαρρύνονται για να προσεγγίσουν την αιεφορία μέσω της ανάπτυξης, και εφαρμογής ενός «σχεδίου σχολικής περιβαλλοντικής διαχείρισης» (SEMP). Το σχέδιο αυτό ενσωματώνει τους μακροχρόνιους και βραχυπρόθεσμους περιβαλλοντικούς στόχους, με τη διδασκαλία και τις σχολικές δραστηριότητες.

Το «σχέδιο σχολικής περιβαλλοντικής διαχείρισης» (SEMP) είναι μια συμφωνία των μελών της σχολικής κοινότητας να εργαστούν όλοι μαζί προς την κατεύθυνση της αιεφορίας και παρέχει μια ευκαιρία για τη σχολική κοινότητα να πειραματιστεί σε κοινές δράσεις με την τοπική κοινωνία. Η διαδικασία ανάπτυξης του σχεδίου σχολικής περιβαλλοντικής διαχείρισης περιλαμβάνει τα ακόλουθα βήματα:

- δημιουργία και τεκμηρίωση ενός οράματος για ολόκληρο το σχολείο
- ανάπτυξη και εφαρμογή σχεδίων δράσης που ενσωματώνουν τις πέντε βασικές περιοχές εστίασης: αναλυτικό πρόγραμμα, διαχείριση των πόρων, διαχείριση εδάφους, εμπλοκή όλης της σχολικής κοινότητας και συμμετοχή τοπικής κοινωνίας
- αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και της διαδικασίας, αναθεώρηση και ανάπτυξη νέων σχεδίων.

2.1 Αειφόρα Σχολεία στο Νομό Αχαΐας

Βασισμένη στην Εκπαίδευση για τη Αειφορία είναι η προσπάθεια των Τμημάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Αχαΐας σε συνεργασία αρχικά με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας, για τη δημιουργία του δικτύου «ΑΕΙΦΟΡΑ ΣΧΟΛΕΙΑ».

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο νομό Αχαΐας έχει μια συνεχή και απρόσκοπτη παρουσία από τη αρχή της δημιουργίας του θεσμού (1991) μέχρι σήμερα.. Ο Νομός Αχαΐας θεωρείται από τους πρωτοπόρους Νομούς στο χώρο, λόγω του μεγάλου αριθμού προγραμμάτων στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, την ύπαρξη δυο Περιβαλλοντικών Κέντρων (Κλειτορίας -Ακράτας) και των πολλών και εποικοδομητικών συνεργασιών με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό .

Με την 15ετή συνεχή επιμορφωτική δραστηριότητα στην περιβαλλοντική εκπαίδευση στο νομό Αχαΐας έχει δημιουργηθεί ένας ισχυρός πυρήνας ευαισθητοποιημένων εκπαιδευτικών, πολύπλευρα επιμορφωμένων σε θέματα Π.Ε. Η συνεχής ενασχόλησή τους με την περιβαλλοντική εκπαίδευση, η ενημέρωσή τους σε θέματα περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την διόγκωση των περιβαλλοντικών προβλημάτων στον πλανήτη και την ανάγκη τους να ευαισθητοποιήσουν μεγαλύτερο κομμάτι της σχολικής κοινότητας οδήγησε δειλά στον επαναπροσδιορισμό των στόχων της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο σχολείο. Διαφαίνεται πια καθαρά η ανάγκη για ουσιαστική συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων στη σχολική κοινότητα (σύλλογος διδασκόντων-μαθητές- σύλλογος γονέων- τοπικοί φορείς) σε θέματα διαχείρισης περιβαλλοντικών θεμάτων και ουσιαστικής συμβολής του καθενός στην κατεύθυνση του αειφόρου σχολείου.

Οι στόχοι του προγράμματος είναι:

- η ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας σε θέματα αειφόρου ανάπτυξης
- η συνεργασία του συνόλου της σχολικής κοινότητας με τοπικούς φορείς και η οικοδόμηση συνδέσμων με την τοπική κοινωνία
- η ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων, αρχών και αξιών που θα ενθαρρύνουν μαθητές και εκπαιδευτικούς να αποκτήσουν την υπευθυνότητα για τη δημιουργία του αειφόρου μέλλοντος
- ανάληψη πρωτοβουλιών και δράσεων, ώστε το σχολείο να είναι φιλικό στο περιβάλλον, ανθρώπινο και ασφαλές για μαθητές και εκπαιδευτικούς.
- η ενθάρρυνση και η υποστήριξη των σχολείων ώστε να συνεργάζονται με την τοπική κοινωνία προκειμένου να επιτύχουν γνώσεις και δράσεις για ένα αειφόρο μέλλον.
- η συγκρότηση, σε ενιαίο σύνολο, των υλοποιούμενων προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων προς την κατεύθυνση της αειφορίας.

Βασικός πυρήνας συντονισμού του δικτύου ήταν αρχικά οι Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας- Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας – Τομέας Περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής και η Νομαρχιακή Εταιρεία Ανάπτυξης (Ν.Ε.Α), με κύριο έργο του να:

- Παρακινεί τα σχολεία για επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών στις κατευθύνσεις, στους σκοπούς της εκπαίδευσης για την αειφορία και στις στρατηγικές για ανάπτυξη ενός συνολικού και μακροπρόθεσμου σχεδίου για την αειφορία στο σχολείο.
- Συνεργάζεται, καθοδηγεί και υποστηρίζει τα συμμετέχοντα σχολεία
- Εφοδιάζει τα συμμετέχοντα σχολεία με ειδικούς εμπειρογνώμονες για κάθε ένα από τα τέσσερα προτεινόμενα θέματα (νερό, απορρίμματα, ενέργεια και βιοποικιλότητα)

Η διαδικασία υλοποίησης σχεδιάστηκε σαν μια διαδικασία για την ενθάρρυνση όλης της σχολικής κοινότητας και περιλαμβάνει 8 βασικά βήματα που είναι:

1. Η δημιουργία της ομάδας εργασίας (μια ολική σχολική προσέγγιση που περιλαμβάνει μαθητές, εκπαιδευτικούς, διοικητικό και άλλο προσωπικό του σχολείου και γονείς)
2. Η δέσμευση, το συμβόλαιο.
3. Η καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης
4. Η συγγραφή της πολιτικής –στόχοι
5. Η προετοιμασία ενός σχεδίου δράσης που περιλαμβάνει
  - Τον τρόπο εμπλοκής όλης της σχολικής κοινότητας (μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων και εργαζομένων στο σχολείο όπως καθαρίστριες, σχολικοί τροχονόμοι, επιστάτες)
  - Την απαιτούμενη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών
  - Τις ολοκληρωμένες εφαρμογές (καινοτόμα προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων)
  - Την πιθανή σύνδεση με το αναλυτικό ωρολόγιο πρόγραμμα
  - Τον τρόπο συνεργασίας με τους τοπικούς φορείς
6. Η εφαρμογή του σχεδίου δράσης
7. Η παρακολούθηση, αξιολόγηση και ανατροφοδότηση
8. Οι διαρκείς βελτιώσεις για την επίτευξη των στόχων

Τα 8 αυτά βήματα θα ακολουθούνται καθ' όλη τη διάρκεια της εφαρμογής του προγράμματος.

2.2 Τρόπος λειτουργίας του δικτύου «Αειφόρα σχολεία» στο νομό Αχαΐας»

Το δίκτυο ιδρύθηκε το 2007 και λειτούργησε πρώτη φορά τη σχολική χρονιά 2007-8. Συμμετείχαν σε αυτό πιλοτικά 10 σχολεία του Νομού Αχαΐας.

- Στις 17 Απριλίου 2007 οι Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας- Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, σε συνεργασία με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας – Τομέας Περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής πραγματοποίησαν την

πρώτη συνάντηση του δικτύου με θέμα: «Ενημέρωση για τη δημιουργία του δικτύου των αειφόρων σχολείων στο νομό Αχαΐας» .

Στη συνάντηση συμμετείχαν διευθυντές και μέλη συλλόγων διδασκόντων, εκπρόσωποι συλλόγων γονέων και σχολικών επιτροπών 10 σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του νομού Αχαΐας. Οι σχολικές αυτές μονάδες επιλέχθηκαν με κριτήρια τη συνεχή παρουσία μεγάλου μέρους των εκπαιδευτικών τους στην περιβαλλοντική εκπαίδευση (10-12 χρόνια συνεχούς υλοποίησης προγραμμάτων Π.Ε. και συμμετοχής στην επιμόρφωση), την ουσιαστική συμβολή του διευθυντή στην υλοποίηση των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, τις καινοτόμες δράσεις των σχολικών μονάδων, τη διασπορά τους σε όλο του νομό. Οι μονάδες που συμμετείχαν, και από την επόμενη χρονιά 2008- 9 αποτελέσαν το πρώτο δίκτυο «αειφόρων σχολείων» στο νομό Αχαΐας, είναι οι : 55ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών, 22ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών, 2ο Δημ. Σχολείο Παραλίας Πατρών, Δημοτικό Σχολείο Βασιλικού, Δημοτικό Σχολείο Καμινίων, 18ο Γυμνάσιο Πατρών, Γυμνάσιο Σταυροδρομίου, Γυμνάσιο Λάππα, 2ο Γυμνάσιο Αιγίου, Γυμνάσιο Καλαβρύτων, Λύκειο-Τ.Ε.Ε. Καλαβρύτων.

- Στη συνέχεια δημιουργήθηκαν οι ομάδες εργασίας σε κάθε σχολική μονάδα που ενεπλάκησαν, με την συμμετοχή όλων των μελών της σχολικής κοινότητας (Διευθυντή/τρια του σχολείου, Εκπαιδευτικών, προσωπικού του σχολείου και γονέων). Η ομάδα εργασίας σκοπό είχε να καταγράψει και να παρακολουθεί την εξέλιξη του προγράμματος
- Δημιουργήθηκε και δόθηκε σε κάθε σχολική μονάδα *Έντυπο καταγραφής της υπάρχουσας κατάστασης και των αναγκών της*.
- Έγιναν συναντήσεις εργασίας του πυρήνα συντονισμού με τις ομάδες εργασίας κάθε σχολικής μονάδας προκειμένου να καταγραφεί η πολιτική κάθε σχολείου και να τεθούν οι στόχοι.
- Προετοιμάστηκαν τα σχέδια δράσης κάθε σχολικής μονάδας.
  - Υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στους θεματικούς άξονες: Νερό-Ενέργεια- Απορρίμματα –Πράσινο στο σχολικό χώρο.
  - Παρεμβάσεις στο σχολικό χώρο στην κατεύθυνση της ορθής περιβαλλοντικής διαχείρισης
  - Συνεργασία με φορείς για την επιμορφωτική και την υλικοτεχνική στήριξη των εμπλεκόμενων σχολικών μονάδων και της ευρύτερης τοπικής κοινωνίας
  - Δράσεις ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας
- Τα τμήματα Π.Ε. προχώρησαν σε:
  - Ενημερωτικές συναντήσεις με τους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων των σχολείων σε θέματα αειφορίας καθώς και συναντήσεις βιωματικού χαρακτήρα (συγκρότησης ομάδας, αξιών και διαχείρισης κρίσεων).

- ο Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για εφαρμογή στα σχολεία (υπό έκδοση)

Κάθε σχολείο έχει ένα μοναδικό ταξίδι για να γίνει αειφόρο. Οι παράγοντες που καθορίζουν την πορεία αυτή περιλαμβάνουν: το περιβάλλον του σχολείου, τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές, την τοπική κοινότητα, τις συνεργασίες που μπορούν να αναπτυχθούν, τα περιβαλλοντικά θέματα που καθορίζονται ως προτεραιότητες και τους τρόπους με τους οποίους οι προτεραιότητες αυτές μετασχηματίζονται σε μάθηση και ενσωματώνονται στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το σχολικό έτος 2008-9 άρχισε η υλοποίηση των σχεδίων δράσης και σχεδιάστηκε να ακολουθήσει η αξιολόγηση και η ανατροφοδότηση με διαρκείς βελτιώσεις για την επίτευξη των στόχων. Αυτή τη χρονική στιγμή, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση δεν έχει στηρίξει οικονομικά το εγχείρημα, παρά τις αρχικές της δεσμεύσεις. Έτσι, τα Αειφόρα Σχολεία στηρίζονται αποκλειστικά και μόνο από τα Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Νομού σε όλα τα επίπεδα (επιμόρφωση, εκπαιδευτικό υλικό, εξασφάλιση συνεργασιών κ.ά.) εκτός του οικονομικού για παρεμβάσεις στην υλικοτεχνική υποδομή τους.

2.3 Αναμενόμενα αποτελέσματα

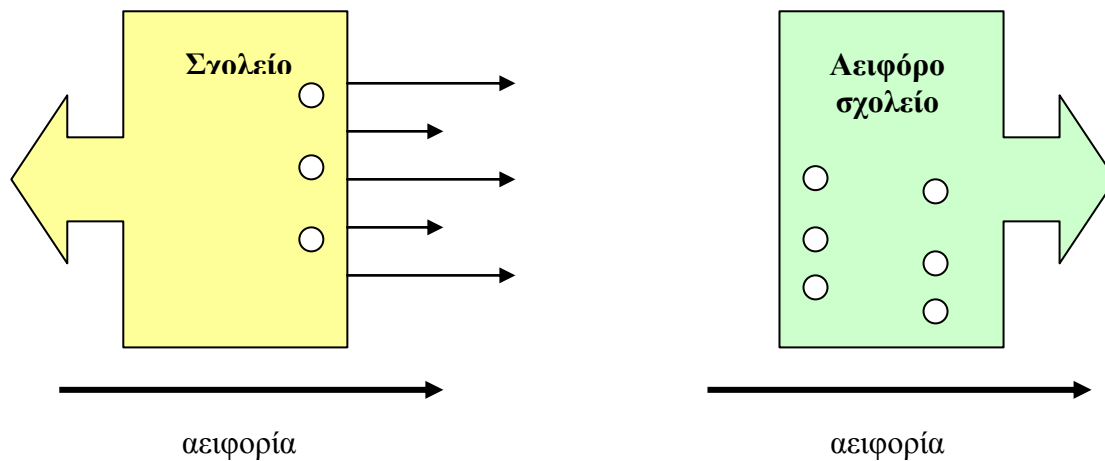
Η εμπλοκή των 10 σχολικών μονάδων στο δίκτυο «ΑΕΙΦΟΡΑ ΣΧΟΛΕΙΑ» ελπίζουμε να οδηγήσει τα σχολεία να επιτύχουν οικονομικά, εκπαιδευτικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη μαζί με την επίτευξη στόχων όπως:

- Εδραίωση της κατεύθυνσης της αειφορίας σε όλη τη σχολική κοινότητα
- Εμπλοκή των μαθητών προς την κατεύθυνση του αειφόρου μέλλοντος
- Ανάπτυξη των συνεργασιών με την τοπική κοινωνία
- Υψηλό ηθικό στους μαθητές και στο προσωπικό του σχολείου
- Μελλοντική ανάπτυξη στα πλαίσια της αειφορίας.

Παράγοντες της επιτυχίας αποτελούν :

- ο Ενθουσιασμός με τον οποίο μαθητές, εκπαιδευτικοί, προσωπικό του σχολείου και γονείς θα εργαστούν για να πετύχουν το όραμα του αειφόρου σχολείου
- ο σωστός σχεδιασμός του σχεδίου δράσης
- ο συμμετοχική και όχι επιβαλλόμενη προσέγγιση της εκπαίδευσης για την αειφορία
- ο υποστήριξη των σχολικών μονάδων από τον συντονιστικό πυρήνα
- ο Η διάθεση οικονομικών πόρων για την υλοποίηση των δράσεων
- ο Η επίτευξη συνεργασιών με την τοπική κοινωνία
- ο Η σωστή και ανελλιπή παρακολούθηση της υλοποίησης του σχεδίου δράσης από την ομάδα εργασίας κάθε σχολικής μονάδας
- ο Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και η συνεχής ανατροφοδότηση του εγχειρήματος.

Σχήμα 2

Το σημερινό σχολείο έχει μη αειφορική κατεύθυνση και τα υλοποιούμενα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και οι άλλες σχολικές δραστηριότητες προσπαθούν μάταια να ωθήσουν το σχολείο στην κατεύθυνση της αειφορίας. Με τη δημιουργία του δικτύου ΑΕΙΦΟΡΑ ΣΧΟΛΕΙΑ πιστεύουμε ότι τα υλοποιούμενα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, οι άλλες σχολικές δραστηριότητες, η συμβολή όλου του προσωπικού του σχολείου, η συμμετοχή των γονέων και οι συνεργασίες με την τοπική κοινωνία, ως σύνολο θα καταφέρουν να οδηγήσουν το σχολείο ως ολότητα στην κατεύθυνση της αειφορίας. (Σχήμα 2).

3. Αειφόρα σχολεία: Ουτοπία ή πραγματικότητα; - Συμπεράσματα

Η δεκαετία 2005-2014 είναι αφιερωμένη στην εκπαίδευση για την αειφορία. Τα «Αειφόρα σχολεία» σίγουρα δεν είναι η μοναδική πρόταση για να επιτευχθεί η αειφορία. Δεν είναι η συνολική απάντηση για την επίτευξη του αειφόρου μέλλοντος. Σίγουρα όμως είναι ένα σημαντικό βήμα στη σωστή κατεύθυνση και συμβάλλουν δυναμικά στην ανανέωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Στις χώρες όπου έχουν ήδη εφαρμοστεί (Ηνωμένο Βασίλειο, και Αυστραλία) η αξιολόγηση κατέδειξε ότι τα ΑΕΙΦΟΡΑ ΣΧΟΛΕΙΑ είναι η καταλληλότερη στρατηγική για την ανανέωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την επίτευξη μιας ποιοτικής εκπαίδευσης, της εκπαίδευσης για την αειφορία.

Τα οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη κάνουν το εγχείρημα βιώσιμο αλλά και τα κοινωνικά οφέλη είναι σημαντικά. Τέθηκαν νέες βάσεις στις έννοιες μαθητής, εκπαιδευτικός και μέλος της κοινωνίας, αναδείχθηκαν ή καλλιεργήθηκαν ηγετικές δεξιότητες στους μαθητές, αναπτύχθηκαν οι κοινωνικές σχέσεις, η αυτοεκτίμηση και η κοινωνική ευθύνη. Οι σχολικές κοινότητες ανέπτυξαν σχέδια εργασίας που επέτρεψαν την από κοινού δράση με την κοινότητα, οδήγησαν σε νέες ευκαιρίες και καταξίωσαν τα σχολεία στις τοπικές κοινωνίες. (Gough A. 2005).

Η καινοτομία αυτή άλλαξε την κουλτούρα των σχολείων που συμμετείχαν και οδήγησε τη σχολική κοινότητα να ζει και να συνεργάζεται στην κατεύθυνση της αειφορίας, με πολυάριθμα και μακροπρόθεσμα οφέλη για τα σχολεία και τις τοπικές κοινωνίες.(Armstrong P. & Bottomley E. 2003)

Τα αειφόρα σχολεία προσέφεραν μια δυναμική και ζωντανή γνώση για το περιβάλλον γιατί σχεδιάζοντας τα γνωστικά τους αντικείμενα πάνω σε πραγματικές καταστάσεις πέτυχαν να τα αναβαθμίσουν και να αυξήσουν το βαθμό σημαντικότητά τους. Η δυνατότητα να συμμετέχουν οι μαθητές στην εκπαίδευσή τους με ενθουσιασμό και ενδιαφέρον για θέματα που αφορούν την αειφορία είναι το πιο σημαντικό επίτευγμα των αειφόρων σχολείων.(OFSTED, 2003).

Το δίκτυο «ΑΕΙΦΟΡΑ ΣΧΟΛΕΙΑ» στο νομό Αχαΐας σχεδιάστηκε ώστε να καθορίσει μια στρατηγική που θα επιτρέψει στα σχολεία του δικτύου να συνεργαστούν προκειμένου να

- προωθήσουν ορθές πρακτικές,
- παρέχουν εκπαίδευση στην κατεύθυνση της αειφορίας
- αναπτύξουν ολοκληρωμένες και καινοτόμες συνεργασίες με την τοπική κοινωνία

Προσπαθεί να αναπτύξει πολιτικές και πρακτικές που κατευθύνουν προς την αειφορία. Φέρνει μαζί εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς, προσωπικό του σχολείου και τοπική κοινωνία για να εξασφαλίσει ότι όλοι μαζί θα αποκτήσουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις ώστε να είναι ενεργοί πολίτες.

Το ταξίδι δεν είναι εύκολο. Εμπλέκει την καρδιά, το μυαλό και τα χέρια όλων όσων συμμετέχουν. Ελπίζουμε ότι η αξιολόγηση του εγχειρήματος θα καταδείξει τα θετικά αποτελέσματα που αναμένουμε.

Είμαστε όλοι μαζί αποφασισμένοι να προσπαθήσουμε με όλες μας τις δυνάμεις για τη δημιουργία του αειφόρου σχολείου, ενός σχολείου δυναμικού, ανοικτού στην κοινωνία και ικανού να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις των καιρών.

Βιβλιογραφία

1. Armstrong P.& Bottomley E. (2003) “Sustainable Schools Program - A one-stop shop for sustainability education.” Paper presented at the annual conference of the North American Association for Environmental Education, Anchorage, Alaska, USA.
2. NSW, New South Wales Government Department of Education and training “Australian Sustainable Schools initiative” (www.sustainableschools.nsw.edu.au)
3. DfES, Department for Education and skills “a governors’ guide to Sustainable Schools”. (www.teachernet.gov.uk/publications)

4. Gough A. (2005) “Sustainable Schools: Renovating educational processes” Applied Environmental Education & Communication, 4:4, 339-351
5. Ofsted (2003). “Taking the first steps forward...towards an education for sustainable development, Ofsted HMI, London (www.ofsted.gov.uk/assets/3389.doc)
6. QCA, Qualifications and Curriculum Authority (www.teachernet.gov.uk/sustainableschools)
7. Robottom I. (2000) “Environmental education in changing times” Στο B. Moon, S. Brown & Ben Peretz (eds), Routledge International Companion to Education (p.502-512), London Routledge.
8. Sauve L. (1994) “Pour l’ education relative a l’ environnement” Montreal:Guerin, Paris: Eska
9. Unesco (2002) “Education for sustainability”
10. Παπαδημητρίου Β. (1998) «Περιβαλλοντική εκπαίδευση και σχολείο» Εκδ.. Δαρδανός, Αθήνα
11. Φλογαίτη Ε. (2006) «Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία» Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα